

DOTEKY

ČASOPIS LORM z.s. – LÉTO

91
2017

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE • ÚVODNÍ SLOVO • ZPRÁVY Z LORMU • NAD
DOPISY ČTENÁŘŮ • MÍSTO MÉHO SRDCE • ROZHOVOR
• KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU • PRÁVNÍ
PORADNA • ZDRAVÍ • INFORMACE • HLUCHOSLEPÉ
OSOBNOSTI • ZE SVĚTA • SPOLEČENSKÁ KRONIKA •
ZÁLIBY • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

5 • DOBRÝ ROČNÍK

6 • OKÉNKO DO PRAHY: POBYT? POBYT!

15 • AŽ SE SPLNÍ JEDNO PŘÁNÍ KAŽDÉMU!

21 • KOMUNIKAČNÍ SYSTÉMY OSOB S HLUCHOSLEPOTOU

VERŠE – Modlitba Františka z Assisi	3
ÚVODNÍ SLOVO	4
ZPRÁVY Z LORMU	
Dobry ročník.	5
Okénko do Prahy: Pobyt? Pobyt!	6
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	
Záchrana života	10
Mám ráda pohádky	10
Návštěva	11
Mobil: Zdatný plavec	12
MÍSTO MÉHO SRDCE	
Pokud může srdce k srdci promlouvat	13
ROZHOVOR	
Ať se splní jedno přání každému!	15
KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU	20
Komunikační systémy osob s hluchoslepotou.	21
PRÁVNÍ PORADNA.	27
Vláda schválila návrh zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení	27
Novela zákona přináší novinky pro zaměstnavatele lidí se zdravotním postižením	28
ZDRAVÍ – Suché oko	30
INFORMACE	
Zvukový mini záznamník	32
Audiozáznamy přepisují nevidomí profesionálové	33
HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI	
Julie Fergusonová v Japonsku (II. část)	34
ZE SVĚTA	
Muzikoterapie pro hluchoslepe	38
SPOLEČENSKÁ KRONIKA.	39
ZÁLIBY	
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ.	40
Veselé cestování ulicemi.	40
Narození do pohádky.	42
Mobil	45
VZKAZY MOUDRÝCH.	46
RECEPTY – Ovesná kaše	47

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Modlitba Františka z Assisi

Pane, ať jsi stéblo trávy nebo obyčejný list,
prosím, dej, ať aspoň trochu umím ve tvých vzkazech číst.
Prosím, dej, ať řeči stromů aspoň trochu rozumím,
ať vědí, že se učím a že nic neumím.

Dej, ať zlomím svoji pýchu, dej mi hledat pokoru.
Když se trápím zbytečnostmi, ať pohlédnu nahoru.
Ať mi stačí dohlédnout na obzor, který jsi mi dal.
Ať se smírím se vším, co jsi mi kdy vzal.

A dej mi sílu snášet pokorně, co změnit nemám sil.
Odvahu, abych to, nač stačím, na tomhle světě pozměnil.
A taky prostý rozum, který vždycky správně rozezná,
co se změnit nedá a co se změnit dá.

Ach, Pane, děkuji za všechno dobré i za to špatné,
ať poučím se ze svých chyb.

Nevím, jestli ty mě slyšíš a zda jsi vůbec tam,
ale děkuji, že já jsem tady a směju se dál.

Přebásnil Jan Skácel

ÚVODNÍ SLOVO

Letos jsme na léto čekali dlouho. Březen navnadil, až zaskočil, několika obzvlášť teplými, slunnými dny a uvedl nás v omyl, že jsou mrazy, sníh a celá topná sezona konečně za námi. Možná právě o to víc jsme se divili sněhovým dubnovým kalamitám, zmrzlým vlašským ořechům (páni, co letošní vánoční vanilkové rohlíčky!?), ledovým větrům opírajícím se do nás jak na skotské Vysočině. No, hlavně žádnou paniku, předloni také pomrzly brambory, pak si to rozmyslely a byl jich dostatek, a za mého mládí na 1. máje kolikrát padal sníh a nikoho to neuvádělo v úžas. Léto přišlo, aspoň to kalendářní určitě, ať tak nebo tak. Když s sebou přinese tropická vedra, nadáváme. Když s sebou přinese deště a chlad, nadáváme. Když s sebou přinese po pár rocích chudoby 3 pobyty s LORMem a ještě 4denní Lormolympiádu, navíc v ceně více než skvělé, radujeme se převelice, na rozmary letního počasí nemyslíme a těšíme se, těšíme (ačkoliv trocha toho hřejivého, leč umírněného sluníčka nám snad dopřána bude, nee ☺)!

Jak bylo na pobytech, se určitě dočteme v podzimním čísle Doteků, a to přímo z pera našich klientů – účastníků... Čekání si krásně ukrátíme návštěvou Tachlovic, kam nás pozvala Václava Turková, autorka příspěvku v rubrice Místo mého srdce – moc hezké počtení... Jako vždy obsahuje čtvrtletník spoustu informací z různých oblastí naší společnosti, každý si určitě najde to své pravé ořechové, ten svůj šálek čaje, tím začne a bude postupovat dál a vpřed, až nakonec slupne celý obsah jako malinu.

Ale dosti gastronomie, seznamte se s novou rubrikou nazvanou Komunikace osob s hluchoslepotou. Vznikla na základě vašich návrhů k obsahu Doteků a věříme, že pro vás bude nejen charakteru vzdělávacího, ale také inspiračního – napište nám prosím své vlastní zkušenosti, třeba s výukou Lormovy abecedy, taktilního znakového jazyka, Braillova písma, jak to šlo, jak to jde, jak se povedlo využít osvojené v praxi... Anebo se ptejte na vše, co by vás v rámci nového seriálu zajímalo, budeme se snažit najít ty správné odpovědi.

A teď už šup do plavek nebo aspoň nohy do lavoru (to

v případě tropů) či přehodíte přes ramena pléd a navlékněte teplé ponožky (to v případě výrazného ochlazení), usedněte – ulehněte, pohodlí se nebraňte a čtěte – poslouvejte 91. číslo Doteků!

S přáním léta dle vašeho přání

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ZPRÁVY Z LORMU

Dobrý ročník

Zatímco našim vinařům letos na jaře poškodily mrazy ve dvou kolech vinice a můžeme tím pádem na podzim očekávat velmi malou úrodu, u nás v LORMu lze už od března hovořit o „dobrém ročníku“. Po dlouhém období každoročních finančních nejistot jsme zažili zcela nečekanou a novou situaci, po sedmi letech jsme v březnu získali od Ministerstva práce a sociálních věcí dotace na všechny 4 sociální služby na rok 2017 v rekordní výši přesahující částku 4 miliony korun! Co to znamená? Že nemusíme v průběhu roku žádat o navýšení dotací ani nemusíme provádět škrty v rozpočtu a pracovat v úsporném režimu ani nemusíme do podzimu/začátku zimy žít v celkové nejistotě. Letos je po chudších letech všechno jinak a především už od jara víme, s jakými finančními prostředky můžeme počítat. To se hned lépe a radostněji plánuje! Proto také díky dlouhodobé stabilní podpoře ze strany Nadačního fondu Českého rozhlasu z projektu Světluška, laskavé přízni našich dárců a dobrému hospodaření v roce 2016 můžeme po letech obnovit rozvoj sociálních služeb pro naše hluchoslepé klienty.

Co konkrétně chystáme? První velká změna se dotkla týdenních letních pobytů, letos si můžeme dovolit pořádat hned tři. V červnu společně prožijeme týden v krásné Kroměříži, v červenci v malebných Bílých Karpatech a v srpnu v kulturním městě Plzni. A všechny tři pobyty můžeme navíc

nabídnout našim klientům za symbolickou a jednotnou cenu 500 korun za klienta a 500 korun za průvodce a tlumočníka. Tím ale nekončíme, v září nás čeká sportovní soutěž, tzv. Lormolympiáda, opět za symbolickou cenu 250 korun za klienta a 250 korun za průvodce.

Další změny se týkají rozvoje v oblasti terénních sociálních služeb, začátkem dubna jsme vyhlásili výběrová řízení na dva nové terénní sociální pracovníky. První by měl být posilou pro klienty z Čech při pražském Poradenském centru LORM, druhého terénního sociálního pracovníka hledáme pro klienty z jižní i severní Moravy při brněnském Poradenském centru LORM. Zatím se nám však na obě pozice hlásí velmi nízký počet uchazečů, proto jsme začátkem května vypsalí další kolo výběrových řízení a snad do podzimu najdeme vhodné kandidáty na terén do Prahy i Brna.

Finanční stabilita mimo jiné znamená, že se klienti mohou těšit na zajímavá klubová setkání při všech našich pěti poradenských centrech a také na svůj oblíbený časopis *Doteky* ve zvětšeném černotisku, Brailu a zvuku. Ostatně letní číslo, které právě čtete nebo posloucháte, je toho důkazem.

A jak to bude v příštím roce? Samozřejmě uděláme vše proto, aby se „dobrý ročník“ opakoval, ale to, stejně jako počasí, nezáleží jen na nás... Proto se radujme z každého krásného slunného dne, z každé dobré zprávy, z každého společného setkání a budme vděční za všechny hezké příležitosti, které nám život přinese. Co můžeme ve svém okolí změnit, na tom usilovně pracujme, a co nemůžeme změnit, přijímejme s pokorou!

*Petra Zimermanová
ředitelka LORM z.s.*

Okénko do Prahy: Pobyt? Pobyt!

Máte pobyty rádi? Já ano. I když musím říct, že dovolená to pro mě rozhodně není a přijíždím domů unavená. Ale spokojená! Mám radost, když vidím, jak se můžete spolu někteří jen díky pobytům setkat a povědět si, co je u vás

nového, co vás trápí, jakou novou kompenzační pomůcku jste objevili nebo jen tak poklábosit v cukrárně nad kávou a zákuskem. Taky smekám, kolik toho mnozí ujdete, abyste mohli potkat něco zajímavého, jak se navzájem motivujete prožít týden co nejzajímavěji a nejplněji. Jednoduše mám radost z toho, že můžu být mezi vámi a vidět vás tolik na jednu v dobré náladě.

A jak se to tak stane, že se jede na pobyt?

Tak do té první části příliš nevidím, to na starost my, terénní pracovnice, nemáme. Žel, jako SKORO vždycky, jsou nejdůležitější peníze. Je třeba rozhodnout, na co jako organizace máme podle stavu našeho konta a podle plánovaných výdajů na celý rok. Jsem ráda, že tomu nemusím rozumět. Když už se rozhodne, na kolik pobytů máme finance a v jaké výši, začíná se hledat. Hledat, hledat a hledat. Mají-li dostatečnou kapacitu pokojů v přiměřené ceně. Zda jsou pokoje po dvou, s toaletou a koupelnou. Není-li ubytování v podkroví se šikmými stropy. Zda jsou ochotni nám uvařit nejen snídani, ale i oběd a večeři – vše opět v únosné ceně. Je tam nějaký salonek, kam bychom se vešli, když máme společné aktivity nebo chceme po večerech hrát společenské hry? A ještě mnohá další kritéria musí ubytovací objekt splňovat, než se opravdu několik měsíců předem rezervuje. To všechno se stále děje mimo terénní pracovníky. Vše zajišťuje naše metodička ve spolupráci s paní ředitelkou.

Máte pocit, že je hotovo? Zdaleka ne! Ale tady už někteří budete vědět sami, co k další přípravě ještě patří. Ano, posílají se předběžné přihlášky, po čase závazné přihlášky. A pak propozice k pobytu už jen těm, kteří byli náročným procesem vybráni (a podařilo se jim případně zajistit dobrovolníka, pokud žádali o průvodce). No zajistit... To asi není výstižné slovo. Sehnat, přemluvit, prosit a... a... Přesto se někdy ani celému našemu týmu nepodaří vhodného průvodce a tlumočnicku domluvit. Je to opravdu jeden z nejtěžších momentů v přípravě pobytu. Často se nám stane, že už všechno vypadá, že to klapne co do počtu klientů, doprovodů, tlumočnicků – a teď někteří začnou volat nebo posílat omluvu, že nemohou. Musím konstatovat, že to jste nejčastěji vy, klienti. Chápu, mohou to být zdravotní důvo-

dy, které se nevyhýbají nikomu z nás. Někdy možná méně důležitý důvod – to mi nepřísluší zkoumat. Každopádně se pak oslovují náhradníci, zda by byli ochotní jet na poslední chvíli... Žel, také se stává, že ty, které jsme prosili jako doprovod či tlumočníka, musíme z důvodu neúčasti klienta na poslední chvíli odvolat. Ano, dobrovolníka, který si na naši akci vzal dovolenou, zařídil si své rodinné záležitosti (např. starost o děti, o nemocné rodiče, o psa...), dobrovolníka, kterého jsme prosili o pomoc – tak tomu sdělíme, že ho nepotřebujeme. Že třeba příště. No, nedivím se, že nám už propříště nic slíbit nechce. A v souvislosti s tím, kdo jede a nejede, se průběžně mění počet pokojů, mění se, jak co nejvhodněji dát spolu na pokoj klienty, pracovníky, průvodce. Samozřejmě tyto změny zasahují do stravování, do připravovaného programu...

Práce na pobytu pro terénního pracovníka, třeba například pro mě, začíná v momentě, kdy je mi takzvaně přidělen. Je pravda, že velká část přípravy je hotova, ale není to ještě všechno, co se musí udělat. Nevím, jak ostatní terénky, ale myslím, že nebudu daleko od pravdy, když napíšu, že z toho mám smíšené pocity: jednak radost, že pobyt bude, avšak mnohem větší starost, aby se podařil, aby se vám líbil. Jsme každý jiný, každého baví něco jiného. Kéž bych se programem zvděčila, aby splnil svůj účel, aby pro vás týdenní setkání bylo přínosem. Jak něco zajímavého poznat, něco nového se dozvědět, jak se potěšit vzájemnou přítomností?

Dobře, povedu pobyt. Kde to vůbec je? Mapa. Znáš to tam? Internet je po dlouhé hodiny mým nerozlučným kamarádem. Co je v okolí zajímavého? Co doprava – místní, nebo si ji objednáme? Jak je to daleko? Například takový výlet. Domluvíte dvě místa na odpoledne. Dokonce jsou ochotní přizpůsobit prohlídku našim potřebám. Bezva, na půl dne už mám zařízeno. Ale ouha! Tam, kam jsem myslela, že se podíváme ráno, jsou ochotní nás vzít odpoledne (přestože na internetu jsem si otevírací dobu samozřejmě zjistila). Prima, není problém to přehodit. Tedy nebyl by, kdyby mi brali telefony anebo bystře odpovídali na můj mail. Povede se to vůbec? Dva dny stres. Protože potřebujeme právě v tolik – aby se tam dojelo autobu-

sem, abychom stihli večeři... Nebo – vypadalo to, že nás bude kolem třiceti. Zajistila jsem autobus pro třicet (často se stane, že někdo jet nemůže). A nakonec nás jede 46. Tedy možná (ještě jsme neodjeli). Takže – mají větší autobus? Hurá, mají. A co v samotném okolí? Výstavy, muzea, akce... Někdy máte pocit, že by to bylo zajímavé – třeba výstava skla. Ale podle fotografií na internetu zjistíte, že je vše v zasklených vitrínách. Musím vás ujistit, že někdo má zavírací den v sobotu, někdo v pondělí a někdo v úterý. Je to trochu jako logická hra a já se musím snažit neprohrát – hraji tak dlouho, až se mi konečně podaří zvítězit. Máte představu, kolik je to telefonátů? Já už dávno ne. Čárky jsem si nedělala a věřte – i kdyby, nechtěla bych je počítat. Ale během telefonování poznáte spoustu lidí a mnozí se zajímají, kdo jsme, a snaží se vyjít vstříc, což je velmi příjemné.

Ještě jednat s hotelem – jídelníček (aby se například nestřídal špagety s těstovinami nebo nebyla rýže na sto způsobů, jak už jsme někde zažili ☺), zajistit zdravotní diety. A nemyslete si – dopředu dojednáte, a nakonec se podává stejně něco jiného! Taky se pokoušíme domluvit pro všechny nějaké pití k jídlu, někdy to jde, někdy ne. Časy podávání jídla – jinak, když je výlet: balíček s sebou, nebo možná pozdější příjezd na oběd? Ujistit se, zda nám jídlo přinesou až ke stolu. Ale rychlost obsluhy, vstřícnost personálu, to už neovlivním...

Věřte, snažila jsem se, aby se nám líbilo. A ještě se snažit budu – na pobytu, kdy se musí řešit další a další věci, které vyvstanou na místě. Byla bych ráda, až odtamtud přijedu domů, abych věděla, že to úsilí stálo za to a že jsme si pobyt všichni bez rozdílu báječně užili!

*Jana Kašparová
terénní pracovníce Praha*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Záchrana života

Jsem jedna z obyvatel Centra sociálních služeb v Českých Budějovicích. Zároveň jsem členkou Společnosti pro hluchoslepé LORM. V posledním čtvrtletním časopise jsem byla vedena jako nejstarší. Chybělo málo a na seznamu jsem nebyla. V den mých narozenin mne postihla mozková mrtvice. Zaslouhou zdejší organizace žiji. Tlačítkem, které mám u sebe, přivolám pomoc. Dříve, než jsem upadla do bezvědomí, jsem toto tlačítko použila. Nevím, kolik sestřiček okamžitě přišlo. Oblékly mne a hned zajistily převoz do nemocnice, kde lékaři zajistili další ožívování. Jak mi potom pan doktor řekl, tlačítko mne zachránilo. Píši to proto, jak taková maličkost dokáže zachránit život. Já pomocí chodítka chodím a žiji jako dříve. Všem postiženým přeji, aby se jim dostalo také takové péče jako mně.

Marie Němcová

Mám ráda pohádky

Za jednou jsem si zajela. Už jako malá jsem vyjížděla poměrně často do Českého Ráje, Turnova a okolí. Měla jsem tam babičku. Pohádky o Rumcajsovi jsem milovala a četla jsem je i svým dětem. Ale vloudila se chybička. Město Jičín jsem znala výborně, ale jen z vyprávění. Takže k tématu. Vyrazila jsem s pražským LORMem do pohádky. Provázelo nás sice chladno, ale nepršelo. A jsem v Jičíně. Nejprve jsem si pokecala s Rumcajsem v ševcovně, nahlédla do Mančina hospodářství a ohodnotila hravou zahrádku Cipíska. Pak jsme prošli Valdickou bránou s věží, kudy musel odejít Rumcajs z města do lesa Řáholce a stal se z něho loupežník. Vyšli jsme na Valdštejském náměstí s morovým sloupem a kašnou, zašli do kostela sv. Jakuba Většího. Po dobrém obědě jsme ještě obdivovali rozsáhlou nedokončenou přestavbu zámku Albrechtem z Valdštejna, vrchním velitelem císařských vojsk za třicetileté války a frýdlantským vévodou. Měli jsme sice

dost krátkou prohlídku, ale šitou přesně pro nás na míru. No a jak to na konci pohádky bývá? Zazvonil zvonec a konec. I my jsme se museli vrátit z pohádky – výletu domů.

Olga Pírková

Návštěva

Je krásný jarní den, Velikonoční pondělí. Už dlouho od-
daluji návštěvu u Vás, přátelé, a tak spojím příjemné s uži-
tečným. A jak se říká, zabiji dvě mouchy jednou ranou. Jistě
potřebuje být moje sousedka paní Panušková zdravá. Je to
ženská část mé zamýšlené návštěvy. Ale to už stoupám do
třetího patra v domě našich přátel. V kapse mám velký ka-
pesník, složený v úhledný čtvereček, na případnou pomlázku
a v ruce vlastnoručně upletenou hodovačku, spletenou ze
tří proutků. Po zazvonění na mě kulí oči Vlastík, druhá po-
lovička, a pološeptem doporučuje: „Občas postonává, tak ji
nešetři!“ Po dvou šlehnutích do mé ruky už jsem hlásil, že
pěkně štípou. Jsem uveden do kuchyně, kde se připravuje
snídaně, ale já se nepřišel nasnídat, a tak začínám: „Hody,
hody doprovody...“ a hledám, kde je to nemocné tělíčko. Po
chvilí cinkne něco na zemi, shodil jsem lžičky připravené ke
konzumaci něčeho dobrého. Říkám si, radši podržím ubrus,
snad už nic neshodím. „Dejte vejce malovaný...“ pokračuji
a cítím, že hodovačka našla svůj cíl. A dále pokračuji: „Na
zeleném proutku...“ Z ničeho nic mi byla hodovačka vytrže-
na z ruky. „Už dost, ty bys ji utloukl!“ „Vždyť jsem hodoval
málo, a kdybys mi nedržel tu sukni...“ V mých myšlenkách
to byl ubrus, ale ona to byla opravdu sukň. Se zpožděním
oznamuji, že se měl ten zadeček někam schovat. Dvě sklenky
trochu zmírnily následek toho omylu. Zdůrazňuji pozvání na
jejich návštěvu u nás. Dostávám do ruky tři vejce s omluvou,
že se nestačila obarvit, dávám je do uzlíčku z kapesníku a
obracím se k domovu. Venku mi po pár metrech vykluzuje
hůl, a abych ji lépe našel, dávám si vejce s kapesníkem do
kapsy. Po chvilce nacházím hůl a „běžím“ domů, schody беру
po dvou a při tom cítím, že mi něco lepkavého teče po noze.
Manželka s hrůzou zjišťuje, že milá vejce v kapse povolila

(nebyla uvařena, jak jsem si myslel) a kalhoty jdou okamžitě do pračky. Já zase do teplé koupele. Po pár minutách je zase vše v pořádku. Den po té přicházejí pozvání přátelé a na dotaz, jak dopadl zadeček, mi podrobně vyprávějí, jak celou noc mazali a máčeli octanem hlinitým postižená místa. Po dobrém víně jsme se všichni tomu ze srdce zasmáli.

Viktor Sedlář

Mobil: Zdatný plavec

Zakoupila jsem si nový mobil zn. Sony, dotykový telefon žádané barvy, který mi udělal velkou radost. Jediná věc mi na něm vadila, a to skutečnost, že byl vyroben v Číně. Přesto jsem na jeho ovládání denně objevovala stále nové funkce, které mě příjemně překvapily. Mám ovšem jeden zásadní nedostatek při používání jakéhokoliv mobilu, a to ten, že tento přístroj nenesím u sebe, ba ani s sebou do jiné místnosti. Vzhledem k mému handicapu ušní vady se na mobil dívám jednou za nespécifikovanou dobu, a proto málokdy stíhám brát hovory. Manžel mi to neustále vytýká a tvrdí, že navolené vibrace mě upozorní na příchozí hovor, pokud budu mobil mít u sebe, ale je to marné. Proto jsem jednou, když manžel nebyl doma, nosila mobil u sebe, bohužel v kapse, která byla příliš mělká a volná. Netrvalo dlouho a musela jsem do malé, ale významem důležité místnosti. Začala jsem s odstrojováním a najednou ouha – šmankote! Mobil žbluňk a už plaval, a jak krásně! Popadla jsem jej, ale již bylo pozdě. Zapnutí nefungovalo, a proto jsem se předem loučila s uloženými fotkami vnoučat a instalovanými kontakty. Když přišel manžel domů, poslechl si vyprávění a začal uvažovat o servisní opravě a eventuálním zakoupení nového telefonu. Internet a osobní návštěvy příslušných obchodů začaly. Utopený mobil zatím odpočíval bez zřejmé snahy o zprovoznění na stolku v ložnici. Asi po deseti dnech došel za mnou manžel do kuchyně a přinesl mi „Plaváčka“, tak jsme utopený mobil pojmenovali, ukázat s tím, že najednou sám začal blikat. Zkusila jsem jej zapnout a ejhle! Šlo to. Pokračovala jsem dalšími kroky a vše (i fotky) fungovalo jako dříve. Pouze kontakty chyběly. Již

jsem se smířila s tím, že potřebné kontakty budu do mobilu ukládat ručně, ale opět mě Plaváček překvapil. Optal se mě po chvíli dialogovým oknem, zda chci kontakty obnovit. Zkušebně jsem kladně odpověděla a opravdu – moje kontakty se objevily! Nestačila jsem se divit. V duchu jsem se omluvila čínským výrobcům. I když pevně instalovaná baterie ztratila cca 40 % své kapacity, jsem se svým Plaváčkem spokojená.

Jana Jungmannová

MÍSTO MÉHO SRDCE

Pokud může srdce k srdci promlouvat

Je docela těžké psát o tom, kde je místo mého srdce, protože míst, kde je mi dobře a kde se mi líbí, jsem v životě našla několik. A které vybrat? Asi vás pozvu do mé rodné vísky nedaleko Prahy. Vesnička se jmenuje Tachlovice a v královských knihách je o ní zmínka už ve 13. století. Dole u potoka a rybníka se rozkládá nejstarší část obce, kde bývali velkostatkáři a dodnes některé štíty domů oněch statků nesou na sobě stopy někdejší slávy. Nahoře na kopci bývala chudá a hornická část obce a tam bydleli moji předkové a dnes i moje maličkost. K nejstarším dochovaným pamětihodnostem patří kostel a škola. Kostel sv. Jakuba se nachází na vršíčku v dolní části obce a poslední barokní přestavbu prováděli slavní pražští Dientzenhoferové. Ke vzácné výzdobě interiéru patřil soubor ze dřeva vyřezávaných poprsí dvanácti českých patronů z roku 1739. Všechny tyto krásné sochy a ještě i jiné byly po 260 letech z kostela ukradeny a už se bohužel nenalezly. Celá vesnice tehdy truchlila. Od kostela vede krásná kaštanová a lipová alej až na Jakubskou návěs s malou kapličkou. Alej lemuje stará budova základní školy a školka. Jsou tu hezké procházky, na jaře lípy ohromně voní a na podzim máme zase kapsy plné kaštanů. Na opačné straně návsi se dostaneme k rybníku a k Radotínskému potočku. Vydáme-li se na procházku podél potoka, nemůžeme minout tachlovickou vrbu, naši chloubu. Je chráněna jako

památný strom. Vrba bílá (*Salix alba*) má ve výšce 130 cm nad zemí obvod 665 cm a je považována za největší vrbu středních Čech! Proto se vrba dostala i do tachlovického erbu. K této vrbě a k potoku se svažuje stráž, kam jsme chodívaly jako děti v zimě sáňkovat a nejednou se stalo, že se leckdo z nás ocitl v potoce. Ale většinou byl potok v tu dobu zamrzlý, tak jsme to přežily sice s modřinami, ale bez zápalu plic. A když se vydáme opačným směrem kolem kostela a přes hřbitov do polí, dostaneme se k pivovaru, který byl údajně postaven na místě původní tachlovické tvrze. Za komunismu tu bydlely romské rodiny, dnes už je budova pobořená a v okolí archeologové našli spoustu vzácností. Ale protože pivo už nám tu nenalijí, nebudeme se tu zdržovat a přešplháme vinohrad a po poli se dostaneme ke Skále, což je zatopený kamenolom. Voda léta přitéká z „čůráčku“ – z pramene, který nedaleko vyvěrá a úzkou trubkou je voda nepřetržitě přiváděna do lomu. A ve vzpomínkách si vybavuji, jak jsme se s kamarádkami sem chodívaly v létě koupat. Místy je lom hodně hluboký, ale například uprostřed je vody jen po kolena. Je to prostě divoce vylámaná skála. Můj tatínek vyprávěl, že ho kluci hodili za dávného času do hloubky a zvolali: „Plav jako čubička a neutopíš se.“ A táta se opravdu neutopil. Když se vydáme cestou dále, objevíme další kopec se zvláštním názvem Mexiko, kde se těžil písek. Je to kopec s mnoha jámami, dnes již porostlými různými křovisky a borovicemi. Také tady jsme si jako děti hrávaly, ale k nelibosti našich rodičů, neboť Mexiko už je daleko za vsí. V okolí se nachází několik lomů, kde se těžil v minulosti vápenný kámen a odvážel se do pecí po Kladensko-nučické dráze, zkratka této dráhy napsaná na vlacích měla počáteční písmena Ká-eN-Dé a lidé začali říkat vlakům a trati Kanada. A ještě nedaleko Tachlovic je překrásný velký zatopený kamenolom, do kterého se slézá po strmých stěnách pomocí provazů až dolů k nádherně čisté vodě. Bylo to dobrodružné, ale i hodně nebezpečné. Maminka vždy strachy trnula, když věděla, že lezeme dolů, protože v šestnácti jsem věděla, že se nemůže nic stát 😊, co by se také mohlo přihodit? Raději jsem o našich výpravách mamince vůbec neříkala. Tomuto lomu se odedávna říká Amerika. A aby těch světových míst u nás nebylo málo, pořádají se v naší vísce každoročně

závody historických vozidel s magickým názvem Tachlovický trojúhelník. Sice se tu ještě nikdo neztratil, ale jeden nikdy neví. Kdybychom se podívali na závodní trať z výšky, opravdu bychom spatřili jmenovaný geometrický tvar. Se svou sousedkou Věrkou chodíváme každý týden na tuhle tříkilometrovou tajemnou procházku – a nejenže jsme se ještě neztratily, ale vždycky si něco domů přinesu. Naposledy to byly kaštany, předtím mě cvrnkly přes nos tři oříšky pro Popelku a příště to budou třeba šípky, které nás na cestě překvapí. Pokud člověk není na těchto místech osamocen, ale může srdce k srdci promlouvat, je svět krásný a místa v našich srdcích je nekonečně moc.

Václava Turková

ROZHOVOR

Ať se splní jedno přání každému!

Milí čtenáři,

když se pozorně „zaboříte“ do výročních zpráv, které každoročně velmi poctivě a velmi podrobně připravuje naše paní ředitelka Petra Zimermanová, najdete v nich mimo jiné i stále se prodlužující sloupec dobrovolníků. Lidí, kteří neváhají obětovat svůj volný čas, energii, nápady, kteří s nadšením a plným nasazením pomáhají LORMu a hlavně – kteří mají radost, že rozdávají radost. Mezi ně patří i mladý manželský pár Oldřiška a Filip Kábrtovi, který se pravidelně zapojuje do pražských akcí ve prospěch naší organizace a o němž, nebýt této rubriky, byste se při jejich skromnosti vlastně ani nedozvěděli. A ještě „maličkost“ – na položené otázky odpovídal každý z respondentů sám, bez přítomnosti své „druhé poloviny“ (tu polovinu jsem použila záměrně, neb jejich odpovědi = souznění, a souznění, to je přece dokonalý celek, ne?). Vážené dámy, vážení pánové, seznamte se prosím s krásnými lidmi Oldřiškou a Filipem:

Jak jste se dozvěděli o LORMu?

Oldřiška: O LORMu jsem se dozvěděla někdy v roce 2011, kdy se konal první ročník akce Putování Prahou za Duchem Vánoc, kterého jsme se s naším pětičlenným týmem účastnili. Nalákalo nás, že je to příjemná procházka zimní zmrzlou Prahou, která má zajímavá vánoční zastavení, díky nimž se můžeme naladit na přicházející Vánoce. Ani jsem si neuvědomila, že je to akce benefiční, jejíž výtežek jde právě na pomoc hluchoslepým. To mi došlo až v samém závěru, kdy organizátorky předávaly vybranou částku Petře Zimermanové, ředitelce LORMu, která ve své řeči přislíbila, že peníze využijí na zimní lyžařský pobyt pro hluchoslepé. To mě velmi zaujalo a pídila jsem se po tom, jak hluchoslepí vlastně žijí, jak se vypořádávají s běžnými denními záležitostmi a jak ještě k tomu vůbec dokážou lyžovat.

Filip: Jestli mě nešálí paměť, tak s Petrou Zimermanovou jsme se poprvé potkali na jedněch Velikonocích s partou kamarádů z organizace Velký vůz. Určitě jsem se musel o LORMu od ní dozvědět už tam, protože Petra o LORMu mluví, kudy chodí 😊. Jen se mě neptejte, kdy to bylo, bylo to drahně, drahně let (no dobře, ve skutečnosti tak asi šest).

Proč jste se rozhodli pomáhat právě naší organizaci?

Oldřiška: Je mi velmi sympatická myšlenka zpříjemňovat náladu (a tím vlastně život) lidem kolem sebe. Jak třeba kolegům v práci, tak i mým blízkým, kteří mi přijdou momentálně opuštění, osamocení nebo smutní. A mám pocit, že LORM funguje na podobném principu – tvoří zázemí pro hluchoslepé, stará se o ně, pomáhá jim a je jim oporou. A mimo to se jim snaží ukázat i radosti života a pořádá pro ně netradiční zážitky, ke kterým by se sami nedostali. A to mi přijde opravdu smysluplné.

Filip: Petra několikrát přišla s výborným nápadem, u kterého jsem si řekl: „To je prostě akce, kterou chci dělat.“ A to, že zároveň pomůže lidem s velmi těžkým životním osudem, mi vystihuje, jak vidím LORM – pomáhat způsobem, který přináší radost a zábavu. Velmi rád se na tomto smyslu alespoň mírně podílím a líbí se mi, jak ho LORM naplňuje.

V čem jste se pro nás dosud angažovali?

Oldřiška: Zalíbila se mi akce Putování Prahou za Duchem Vánoc, druhý a třetí ročník jsem absolvovala jako účastník a od roku 2014 jsem jednou z organizátorek. Baví mě pro Ducha vymýšlet vánoční aktivity a kreslit mapy putování. Dál jsme se s manželem mihli na asi pět vteřin i ve video-kampani Netrubte zbytečně, kde jsme měli důležitou roli v přecházení ulice ☺. Ale abychom si to herectví vynahradili a zahráli si i ve větších rolích, uspořádali jsme s naším divadelním spolkem Viníci benefiční představení pro LORM – v divadle Kámen jsme odehráli britskou komedii z rozpadajícího se panství, kde všechny potíže svého pána zachraňuje komorník Jeeves. V neposlední řadě si vzpomínám i na jednu partyzánskou akci pro LORM, opět to bylo v rámci kampaně Netrubte zbytečně, při které jsme rozvěšovali červenobílé papírové hůlčičky (tajně, v noci) na zrcátka aut.

Filip: Podíleli jsme se už na třech ročnících akce Duch Vánoc, coby herci v amatérském divadle jsme také připravili jedno uvedení našeho představení pro LORM a pak jsem se mírně podílel na dražbě fotografií pro LORM – jednou jako autor fotografie, jednou jako licitátor.

Věnujete nám svůj volný čas, nápady, nasazení – co vás motivuje a co vám dobrovolnictví přináší?

Oldřiška: Nejspíš to bude hlavně ta skupina přátel, která se kolem dobrovolnictví vytvořila. Nejde s tím přestat, pořád nás napadají nějaké nové nápady ☺. Zároveň si také připadám smysluplně využita ve svém volném čase, vytvářím konkrétní hodnotu.

Filip: Je to nesmírně naplňující trávení volného času. Je radost vidět, že někdo další má z toho, co děláte, radost a užitek (třeba u Ducha, když vidíte to nadšení lidí, kteří prochází místy, která jste pro ně připravili). A taky je fakt, že mi to dost dává – nová kamarádství, zážitky a i trochu rozvoje některých organizátorských schopností. A hlavně pocit smyslu.

Máte za sebou organizaci tří ze šesti ročníků Putování Prahou za Duchem Vánoc – byl některý z nich pro vás naprosto mimořádný?

Oldřiška: Jedním z velmi silných a zapamatovatelných ročníků Putování pro mě byl 5. ročník (2015), který byl na téma socialistických Vánoc. Začínal v bunkru pod Parukářkou, který je plný plynových masek a komunistických symbolů, pokračoval přes komunitní centrum Klinika a procházel Žižkovem. Místy jsem pocítovala takovou tíživost, že mě to přivedlo k tomu si uvědomit, jak pohodové, příjemné a nenásilné jsou Vánoce (a celkově i časy) u nás v rodině.

Filip: Pro mě osobně to byl předloňský ročník, který probíhal na Žižkově. Snažili jsme se ho udělat v duchu „retro-undergroundu“ a část probíhala i v bunkru, který jinak slouží jako muzeum doby socialismu. Bylo pro mě mimořádné zažít si, že Vánoce nemusí mít jen atmosféru pohádkové líbivosti, ale že jejich duch může mít různé podoby.

Jak byste úplným „neznámkům“ přiblížili Ducha Vánoc? V čem je kouzlo akce?

Oldřiška: Je to příjemná procházka předvánoční Prahou, při které máte možnost zpomalit, naladit se na Vánoce, kochat se zákoutími Prahy, která jste dosud neobjevili, a na několika stanovištích si osvěžit svého kreativního, tvořivého, ale i logického nebo soutěžního ducha. Celý výtěžek z akce jde přitom na podporu hluchoslepých!

Filip: Je to zastavení se v předvánočním ruchu a hledání kouzla Vánoc v poklidu, ne-konzumu a se zajímavými lidmi. Je to několikahodinová procházka, pokaždé na jiném místě Prahy, s několika jednoduchými úkoly po cestě. Jdete ve skupině pěti lidí a hledáte, v čem pro vás Vánoce spočívají. Na závěr cesty se sejdete i s ostatními skupinami (většinou v kostele), zazpíváte si koledy a pak se přesunete na after-party. Celá akce je velmi vhodná i pro rodiny s dětmi. Prostě jděte, nebudete litovat – jen se stihněte včas přihlásit, každým rokem je akce rychleji a rychleji plná.

Bude s vaší účastí i ročník sedmý?

Oldřiška: Mohl by být.

Filip: Ano, už se na to těším 😊.

Který z vašeho manželského tandemu je při přípravách ten „vůdčí typ“?

Oldřiška: Naštěstí ani jeden. Hezky se doplňujeme, s Filipem se mi velmi dobře spolupracuje a tvoří (jsem zvědavá, jak moc jsme se v téhle odpovědi shodli 😊).

Filip: Asi to může být choulostivá otázka, zvláště když odpovím, že si myslím, že jsem to o malou, neznatelnou a zcela bezvýznamnou trochu já. Aspoň tedy co do množství věnovaného času – ale to je taky tím, že se rád vybavuju s ostatními, zatímco Oldřiška maká a například její rychlost tvorby map je nepřekonatelná.

Jste velmi aktivní mladí lidé – které další volnočasové aktivity vám naplňují život?

Oldřiška: Občas si zaběhnu orientácký závod, odtud to nadšení pro mapy. Orienták mě provází už od nějaké čtvrté třídy základní školy. Mám ráda i šifrovací hry, kde je potřeba zapojit všechny mozkové závity, logické i kreativní myšlení k rozluštění šifer. A také hrajeme divadlo s naším spolkem Viníci. Říkám tomu, že ve Vinících jsme taková banda introvertů, kteří se rozhodli něco podniknout se svým vystupováním na veřejnosti.

Filip: Je toho hodně a musím si dávat pozor, abych vůbec stíhal chodit do práce 😊. Hrajeme divadlo, angažuji se ve Velkém voze, který organizuje zážitkovky, občas si jdeme zaběhnout orienták a já navíc rád fotím, jsem obdivovatelem japonské kaligrafie a jazyka a vášnivým hráčem her všeho druhu – hlavně těch deskových a počítačových.

Představte si, že byste mohli mít jedno jediné přání, které se vám splní – jak by znělo?

Oldřiška: Prožít spokojený život, mít radost. Zní to možná jednoduše, ale pro mě je to velká věc, představuji si pod tím prostředí, ve kterém žiji, příjemný byt v příjemném okolí, zajímavé inspirativní kamarády kolem sebe a v neposlední řadě také umění trávit čas tím, co mi přináší radost.

Filip: Určitě namítnete, že je to podfuk, ale já bych si přál, ať se splní jedno přání každému. Věřím, že většina by si přála něco dobrého a svět by byl zase o něco lepší.

Pravda, ten zbytek by asi přivolal konec světa, tak tuhle otázku radši smažeme, ano?

Váš vzkaz Lormákům?

Oldřiška: Přeji vám spoustu drobných radostí a každý den alespoň jeden důvod k úsměvu! Ať se vám daří!

Filip: Víím, že není potřeba vám vzkazovat, že to, co děláte, má smysl. Tak spíš, ať se vám daří inspirovat více a více lidí, ať do toho jdou s vámi!

Je co dodat mimo DĚKUJI? Já děkuji, my děkujeme moc ☺! A budeme se na vás těšit na letošním Duchu s magickým číslem 7!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU

Vážení čtenáři Doteků,

dovoluji si vás pozvat ke čtení naší nové rubriky KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU.

Na základě dopisů, které jste nám zaslali k obsahu našeho čtvrtletníku a které jsme poctivě vyhodnotili, se na přední místo dostalo vaše přání získat co nejširší přehled právě o možnostech komunikace s/mezi lidmi s hluchoslepotou. Jsme upřímně rádi za váš zájem o tuto problematiku, naší snahou bude předložit vám postupně hluboký náhled na toto téma.

Začínáme základním přehledem a děkujeme tímto současně doc. Jiřímu Langerovi za dlouholetou, přínosnou a milou spolupráci!

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

Komunikační systémy osob s hluchoslepotou

Hluchoslepotu je Světovou zdravotnickou organizací (WHO) považována za druhé nejzávažnější postižení člověka (po hluboké mentální retardaci, kdy se naměřená hodnota inteligenčního kvocientu pohybuje pod hodnotami 20). Závažnost postižení je dána zejména výrazně omezenou schopností komunikovat s okolím a zásadně narušenou možností přístupu postiženého člověka k informacím. Pod pojmem hluchoslepotu chápeme současné duální postižení zraku a sluchu. Dle funkční definice poté můžeme hluchoslepotu vymezit jako „takové současné postižení zraku a sluchu, které je závažné do té míry, že svému nositeli způsobuje problémy ve sféře psychické, sociální a v běžných situacích všedního života. Je samostatnou kategorií, vyznačující se nutností individuálního specifického přístupu k osobám takto postiženým, a to ať již v otázce výchovy, tak následně v oblasti vzdělávání a sociální rehabilitace. Takto postižené osoby tvoří různorodou skupinu, kde postižení každého jedince závisí na délce projevu smyslového poškození a na jeho stupni.“ (Souralová 2000, s. 8).

Osoby s duálním postižením sluchu a zraku mají v konsekvenci smyslového charakteru postižení vývoj své komunikační kompetence (podobně jako osoby se sluchovým postižením) značně pozměněn. Na rozdíl od majoritní intaktní společnosti, jejímž přirozeným a základním komunikačním prostředkem je národní jazyk nejčastěji přenášený formou mluvené řeči, přirozeným komunikačním prostředkem hluchoslepých jsou specifické komunikační systémy. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že má-li jedinec tak závažné postižení sluchu a zraku, že zabraňuje vnímání mluvené řeči, musí být respektovány jím preferované alternativní systémy komunikace.

Z výzkumu provedeného v letech 2006–2008 vyplynulo, že podobně jako je samotná hluchoslepotu velmi variabilní a různorodé postižení, stejně tak je variabilní i způsob komunikace osob s hluchoslepotou. Hluchoslepi lidé se tak velmi často potýkají s problémem, že při osobním setkání spolu velmi často nemohou komunikovat přímo, protože každý je uživatelem jiného komunikačního systému (např.

osoby s primárním zrakovým postižením většinou preferují komunikační systémy vycházející z českého jazyka, zatímco osoby s primárním sluchovým postižením preferují modifikovaný znakový jazyk, resp. taktilní znakový jazyk). Analýzou natočených videozáznamů komunikace pedagogů a odborných pracovníků s dětmi a dospělými osobami s hluchoslepotou vyplynuly následující charakteristiky jednotlivých komunikačních systémů.

A) VERBÁLNÍ SYSTÉMY VYCHÁZEJÍCÍ Z MLUVENÉHO JAZYKA

Mluvená (orální) řeč

Schopnost komunikovat mluvenou řečí je u jedinců s hluchoslepotou velmi rozdílná, ovlivněna je především strukturou a hloubkou sluchové i zrakové vady a dobou, kdy k postižení došlo. Významným faktorem, který ovlivňuje rozvoj mluvené řeči, je stupeň sluchového postižení. Obecně lze konstatovat, že příznivější prognózu pro rozvoj orální řeči lze očekávat u hluchoslepých osob s převahou zrakového postižení, kteří disponují využitelnými zbytky sluchu. Rozvoj mluvené řeči závisí na aktuální úrovni kognitivního a sociálního vývoje, kvalitě a včasnosti edukační intervence. Mluvený projev činí hluchoslepým mnohdy velké potíže, protože vzhledem k hloubce postižení odpadá možnost jeho přirozené nápodoby.

Znakovaná čeština, taktilní znakovaná čeština

Znakovaná čeština je uměle vytvořený komunikační systém vycházející z češtiny a využívající její gramatické prostředky. Současně s hlasitě nebo bezhlasně artikulovanými českými slovy jsou pohybem a postavením rukou ukazovány jednotlivé znaky, převzaté z českého znakového jazyka nebo taktilního znakového jazyka. Znakovaná čeština v taktilní formě může být využívána jako komunikační systém hluchoslepých osob, které ovládají český jazyk.

Braillovo písmo

Braillovo písmo je speciální druh písma určeného pro nevidomé a slabozraké. Funguje na principu různých kom-

binací šesti plastických bodů, které čtenář vnímá hmatem. Písmo je pojmenováno podle francouzského učitele Louise Braillova. Pro psaní Braillova písma se používá Pichtův psací stroj nebo tzv. pražská tabulka. Někteří hluchoslepí lidé jsou schopni přijímat informace i pomocí Braillova písma vtiskávaného na prsty ruky. Jednotlivé techniky vtiskování Braillova písma se liší dle počtu prstů, na které se písmena naznačují.

Prstová abeceda, doteková prstová abeceda

Prstová abeceda je vizuálně-motorický komunikační systém, při kterém se používá různých poloh a postavení prstů k vyjádření písmen. Jednotlivá písmena je možné zobrazit pomocí obou rukou (dvouruční prstová abeceda) nebo pouze jedné ruky (jednoruční prstová abeceda). Osoby nevidomé mohou využívat dotekovou formu jednoruční i dvouruční prstové abecedy, která spočívá v odhmatávání prováděných písmen.

Lormova abeceda

Lormova abeceda je doteková dlaňová abeceda, při které se ke komunikaci používá dlaňová strana nejlépe levé ruky (prsty jsou mírně napjaté a roztažené). Mluvčí vyznačuje jednotlivá písmena svým ukazováčkem dotykem do dlaně a na prsty ruky příjemce. Každé písmeno abecedy má na dlani své jedinečné místo. Mezera mezi slovy je vyjádřena pohlazením dlaně, omyl lehkým klepnutím do dlaně a konec věty dvojitým pohlazením. V případě, že příjemce nerozumí, oznámí to sevřením dlaně v pěst.

Vpisování písmen do dlaně (daktylografika)

Vpisování písmen do dlaně spočívá v psaní velkých tiskacích písmen ukazováčkem ruky do dlaně příjemce. Jednotlivá slova jsou od sebe oddělena pohlazením dlaně, konec věty je zdůrazněn dvojitým pohlazením. Chyba nebo omyl jsou signalizovány jemným klepnutím do dlaně. V případě, že příjemce nerozumí, oznámí to podobně jako v případě Lormovy abecedy sevřením dlaně v pěst.

Tadoma

Komunikace pomocí systému vibrační metody Tadoma spočívá v „hmatovém čtení mluvené řeči“. Ruka hluchoslepého se dotýká obličeje a krku mluvící osoby tak, že se palcem dotýká rtů a vnímá i pohyby čelistí a jazyka. Ostatní prsty odhmatávají vibrace na tvářích, čelistech a krku. Někdy je také označována jako „taktilní odezírání“. V případě, že hluchoslepý příjemce ovládá taktilní znakový jazyk, může jednou rukou odhmatávat znaky a druhou rukou současně vnímat pohyby rtů.

B) VERBÁLNÍ SYSTÉMY VYCHÁZEJÍCÍ ZE ZNAKOVÉHO JAZYKA

Znakový jazyk

Znakový jazyk je komunikační systém neslyšících, který je přirozeným a plnohodnotným jazykem, zcela nezávislým na češtině. Má vizuálně-motorickou formu existence, vlastní znakovou zásobu a gramatiku. Konkrétní významy jsou znázorněny jednotlivými znaky, které jsou prováděny pomocí pohybů rukou. Kromě znaků hraje důležitou roli také mimika, pohyby hlavy a těla. Znakovým jazykem je možné vyjádřit jakékoli sdělení.

Modifikovaný znakový jazyk

Modifikovaný znakový jazyk vychází ze znakového jazyka neslyšících, je však specificky upraven podle potřeb a podmínek konkrétního hluchoslepého člověka. Jeho uživateli jsou nejčastěji lidé se zúženým zorným polem a od znakového jazyka neslyšících se odlišuje zejména zmenšením oblasti artikulace, zpomalením rychlosti pohybů, nižší mírou využívání nemanuálních prostředků apod.

Taktilní znakový jazyk

Taktilní (dotekový) znakový jazyk rovněž vychází ze znakového jazyka neslyšících, znaky jsou oproti znakům znakového jazyka specificky upraveny tak, aby bylo možné je odhmatat. Nemanuální faktory znakového jazyka (mimika, pohyby hlavy a těla), které je možné vnímat pouze zrakem, jsou v taktilním znakovém jazyce vyjadřovány pro-

střednictvím manuálních komponentů znaku – nejčastěji upraveným pohybem rukou a místem artikulace.

Znakování ruku v ruce

Speciální způsob používání znakového jazyka, při kterém jsou oba komunikující neustále v kontaktu „ruku v ruce“. Na rozdíl od taktilního znakového jazyka nejsou znaky hluchoslepým příjemcem aktivně odhmatávány, ale jsou prováděny pomocí jeho rukou (jsou ukazovány rukama příjemce). Znakování ruku v ruce používá obdobných, ne však shodných znaků jako taktilní znakový jazyk. Jednotlivé znaky jsou upraveny podle motorických schopností konkrétního hluchoslepeho (především dětí s přidruženým postižením), čímž se liší od taktilního znakového jazyka. Je tedy nutné předchozí obeznámení se specifiky znakového projevu konkrétního klienta.

C) NEVERBÁLNÍ SYSTÉMY

Předmětná komunikace (zástupné předměty, referenční předměty)

Ke komunikaci se používají drobné konkrétní předměty, jejich zmenšeniny nebo části, které zastupují věci, činnosti nebo osoby. Např. malá bota může znamenat vycházku, lžička symbolizuje jídlo apod. Výběr předmětů musí vyhovovat konkrétnímu člověku s hluchoslepotou a odpovídat prostředí, ve kterém se pohybuje. Nejčastěji se referenční předměty používají jako prvotní způsob dorozumívání, u osob s kombinací dalšího postižení (tělesného, mentálního) představují mnohdy nejvyšší stupeň komunikace. Neexistuje ucelená řada těchto předmětů, jsou vybírány podle potřeb a možností konkrétní osoby.

Piktogramy

Piktogramy jsou obecně srozumitelné a zjednodušené obrázky lidí, zvířat, věcí, situací a činností. Pod piktogramem bývá obvykle také slovní popis. Většinou se používají v černobílé kombinaci, ale pro potřeby člověka s hluchoslepotou mohou být v různých kontrastních barevných kombinacích. Je možné je zvětšovat tak, aby byly vhodné

pro konkrétního uživatele. K dispozici je ucelený soubor piktoqramů, ze kterého je možné vytvářet individuální komunikační tabulky.

Někdy je komunikace piktoqramy doplňována fotografiemi – především konkrétních osob nebo míst. Fotografie pak musí být jednoduché a přehledné.

Plastické piktoqramy

Plastické piktoqramy jsou zjednodušené obrázky lidí, zvířat, věcí, situací a činností provedené plasticky – plošně nebo konturami. Používají se především jako doplňkový způsob komunikace. Podmínkou je, že člověk s hluchoslepotou musí umět s těmito piktoqramy pracovat. Neexistuje jejich ucelená a standardizovaná řada, připravují se vždy pro konkrétní osobu a v provedení odpovídajícím jejím potřebám (materiál, barevnost, velikost apod.).

Jak již bylo řečeno v úvodu, komunikace osob s hluchoslepotou je značně variabilní a promítá se do ní celá řada individuálních faktorů. Při komunikaci s člověkem s hluchoslepotou je však nejdůležitější vycházet z jeho specifických individuálních potřeb a respektovat je. Za velký přínos pro osoby s hluchoslepotou v České republice proto považujeme novelizovaný zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči, který nese název „Zákon č. 384/2008 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob“, výše uvedené komunikační systémy stručně definuje (kromě neverbálních systémů) a zejména dává hluchoslepému člověku právo na svobodnou volbu kteréhokoli uvedeného komunikačního prostředku.

*doc. Mgr. Jiří Langer, Ph.D.,
Ústav speciálněpedagogických studií
Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci*

Použitá a doporučená literatura:

1. LANGER, J. Problematika osob s hluchoslepotou a kontaktní tlumočení [DVD-ROM]. 2. vydání, Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87153-35-2.
2. LUDÍKOVÁ, L. Vzdělávání hluchoslepých I. Praha: Scientia, 2000, 74 s. ISBN 80-7183-225-1.
3. SOURALOVÁ, E. Vzdělávání hluchoslepých II. Praha: Scientia, 2000, 78 s. ISBN 80-7183-226-X.

4. SOURALOVÁ, E.; HORÁKOVÁ, R. Problematika osob s hluchoslepotou a kontaktní tlumočení u hluchoslepých preferujících český znakový jazyk. 2. vydání, Praha: Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. ISBN 978-80-87153-34-5.

PRÁVNÍ PORADNA

Vláda schválila návrh zákona o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení

O potřebnosti systému nájemního sociálního bydlení se v ČR hovoří již 20 let. Teprve ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová však předložila na jednání vlády zákon, který pomůže lidem v bytové nouzi a omezí obchod s chudobou. Vláda 8. března návrh schválila, nyní míří do Poslanecké sněmovny. „Vláda schválila kompromisní návrh zákona, stále je čas ho prosadit. Chce to jen vůli politiků pomoci lidem v nouzi a já věřím, že se najde,“ řekla ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová. Návrh zákona má pomoci lidem, kteří čelí problémům s dostupností nájemního bydlení na běžném trhu a potýkají se s vysokými náklady na bydlení. Jedná se například o seniory, lidi se zdravotním postižením, rodiny s dětmi, samoživitelky a samoživitele s dětmi, mládež opouštějící dětské domovy a náhradní rodinnou péči, lidi z azylových domů, ubytoven či osoby žijící na ulici. Obce, které při zajišťování sociálního bydlení nadále hrají klíčovou roli, budou do systému vstupovat dobrovolně. Motivací k zapojení bude možnost získat finanční prostředky na vybudování sociálních bytů a na sociální práci. Obce díky zákonu získají nástroj, jak řešit potřeby svých občanů v oblasti bydlení a také snižovat míru sociálního vyloučení. Návrh zákona se zaměřuje na dvě spolu úzce související a provázané oblasti: sociální bydlení a sociální dávku na bydlení. Podstatou návrhu je sloučení dvou existujících dávek na bydlení do jedné, nazvané příspěvek na bydlení. Podpora formou sociální dávky zůstává i nadále hlavní formou státní podpory v

oblasti bydlení, a to na volném trhu s byty i v rámci sociálního bydlení. S postupným náběhem systému sociálního bydlení bude utlumena výplata dávek do ubytoven nebo nezkolaudovaných bytů, tak aby bylo zajištěno důstojné bydlení. Výhodou jedné dávky bude její větší adresnost, tedy bude vyplácena jen těm, kteří ji skutečně potřebují, a bude směřovat jen do bydlení odpovídající kvality. Tímto opatřením dojde k ukončení obchodování s chudobou. Stát v současné době vydává na dávky spojené s bydlením téměř 13 miliard korun ročně. Pokud návrh zákona projde legislativním procesem, první žadatelé o sociální byt by se mohli začít na úřady obracet od poloviny roku 2018. Do sociálního bydlení by se pak mohli nastěhovat nejpozději v polovině roku 2020.

Zdroj: MPSV ČR

Novela zákona přináší novinky pro zaměstnavatele lidí se zdravotním postižením

Vláda přijala návrh ministryně práce a sociálních věcí Michaely Marksové, který mění oblast zaměstnávání handicapovaných osob. Pro firmy nebo organizace bude zaměstnávání zdravotně postižených spoluobčanů transparentnější a jednodušší. V současnosti platí systém chráněných pracovních míst, který se ukázal jako nepřehledný, neefektivní a administrativně náročný. Nahradí ho takzvané uznání zaměstnavatele na chráněném trhu práce. Zaměstnavatelé budou jasně vědět, kde je hranice mezi volným a chráněným trhem práce. Změny nastanou i pro uchazeče o zaměstnání v evidenci Úřadů práce. „Chceme, aby do systému podpory chráněného trhu práce vstoupili jen takoví zaměstnavatelé, kteří budou řádně prověřeni a kteří nebudou zneužívat státem poskytovanou podporu,“ uvedla ministryně Michaela Marksová. Návrh zákona počítá také se zvýšením kompenzací pro firmy, které zaměstnávají zdravotně postižené spoluobčany. Zaměstnavatelům, se kterými Úřad práce ČR uzavře dohodu o uznání zaměstnavatele na chráněném trhu práce, bude i nadále vyplácen příspěvek

na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením, ale nově již jako příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením na chráněném trhu práce. Zaměstnavatelům bude moci Úřad práce i nadále poskytovat příspěvek na částečnou úhradu provozních nákladů, který ale již nebude vázán na chráněné pracovní místo, ale na náklady vynaložené v souvislosti se zaměstnáváním osoby se zdravotním postižením. Dalším důvodem změny zákona je nedostatek relevantních údajů o firmách zaměstnávajících více než 50 procent osob se zdravotním postižením z celkového počtu zaměstnanců. Proto bude zaměstnavatel uznaný na chráněném trhu práce nově předkládat Úřadu práce ČR pravidelnou roční zprávu o své činnosti. Prostor pro takzvané přefakturované zboží omezí snížení dosavadního 36násobku průměrné mzdy v národním hospodářství poskytovaného plnění zaměstnavatelům na 28násobek. Přísnější pravidla budou naopak platit pro nemocné nezaměstnané v evidenci Úřadu práce ČR. Zákon dosud neřešil situaci, kdy uchazeč o zaměstnání nemůže plnit svoje povinnosti (například docházet na pobočku Úřadu práce, aktivně si hledat práci apod.) z důvodu nemoci nebo úrazu. Nově bude muset přinést potvrzení o ošetření nebo vyšetření ze zdravotnického zařízení, a to na závazném vzorovém potvrzení. Další opatření se týká zajištění kvality rekvalifikačních programů s akreditací MŠMT. V praxi se ukázalo, že je nutné zajistit rychlejší výměnu aktuálních informací o změnách v žádosti o udělení akreditací. Zákon zároveň přináší účinné sankce v případech, že rekvalifikační zařízení neplní stanovené podmínky.

*Petr Habáň
tiskový mluvčí MPSV*

ZDRAVÍ

Suché oko

Stanovit diagnózu suchého oka není snadné. Zatímco někteří pacienti si velmi stěžují na pocit palčivosti, řezání a bolesti v očích a mají normální nález na předním segmentu oka i normální produkci slz, jiní pacienti s abnormální produkcí slz a znatelnými změnami na povrchu rohovky jsou bez potíží. Je proto velmi nesnadné předpovědět – zvláště u pacientů po refrakčně chirurgickém zákroku – zda budou mít problémy se suchým okem.

Dr. Tervo z Helsinek konstatuje, že suché oko je nejčastější příčinou komplikací po refrakční chirurgii a zároveň nejvýznamnějším faktorem ovlivňujícím spokojenost pacienta.

Podle posledních výzkumů závisí schopnost udržet si oko vlhké a rohovku zdravou hlavně na úzké spolupráci slzných a meibomských žlázek, povrchních očních nervů a na imunitním systému. Tato souhra může být snadno narušena řadou chorob a působením zevních podmínek.

Dr. Merayo-Lloves z Valladolidu (Španělsko) proto naléhavě doporučuje pečlivé vyšetření a zhodnocení jakéhokoliv možného příznaku suchého oka před každou refrakční operací nebo operací katarakty. Kromě provedení klinických testů považuje za velmi důležité věnovat velkou pozornost subjektivním pocitům pacienta.

Dr. Tervo doporučuje pečlivé předoperační přeléčení jakéhokoliv symptomu suchého oka. Vhodné jsou svlažovací prostředky, cyklosporin nebo i okluze slzných bodů. K poruše složení slz a hypersenzitivitě dochází obvykle v prvních sedmi až devíti dnech po operaci, pravděpodobně následkem přerušení nervových signálů z povrchu rohovky. V některých případech však tyto potíže přetrvávají i měsíce nebo roky. Obtíže přetrvávající do jednoho roku mohou být způsobeny suchým okem, obtíže trvající déle mívají jinou příčinu.

Může to být např. poškození rohovkových nervů. Nervová zakončení v rohovce jsou 400x hustší než v kůži a potřebují dlouhou dobu k regeneraci. Subbazální nervová

vlákna se regenerují po pěti letech a regenerace může přetrvávat až jedenáct let. Abnormální nervy mohou vyvolat symptomy charakteristické pro suché oko, ty však nejsou provázeny měřitelnými abnormitami produkce slz.

Čím vyšší je refrakční vada, tím pravděpodobnější jsou dlouhodobé obtíže způsobené suchým okem. Příčinou bolesti v očích může být napínání nervů při otvírání a zavírání víček a nepravidelnosti epitelu. Podle Dr. McCulleyho z Texasu se na obtížích způsobených suchým okem může významně podílet blefaritida, podle Dr. Neumanna z Mnichova zase zánětlivá onemocnění, zvláště Sjögrenův syndrom.

Dr. Merayo-Lloves navrhl několik testů, které odhalí kvalitu a kvantitu tvoření slz. Při barvení rohovky dává například přednost lisaminové zeleni před fluoresceinem nebo bengálskou červení, která je toxičtější. Tyto látky se používají k tomu, aby se zjistilo poškození rohovky způsobené narušením slzného filmu. To, že rohovka sama barví, znamená, že je narušena mucinová vrstva slz (úplně první vrstva slzného filmu na oku). Narušení je způsobeno toxickými produkty zánětu nebo infekce. Tzv. „tear break-up time test“ odhaluje, zdali je slzný film souvislý. Test má trvat déle než 8 sekund, jinak je pro refrakční chirurgii bez užitku. Trvá-li kratší dobu, znamená to, že produkce lipidů není dokonalá, což souvisí se zánětem meibomských žlázek. Zákrok pomocí refrakční chirurgie mohou podstoupit pacienti, kteří mají objem slz 10 ml a více, pacienti s menším objemem slz by měli být nejprve léčeni. Laboratorní testy a cytologie mohou pomoci odlišit suché oko od infekcí, alergických a toxických reakcí. Dr. Merayo-Lloves však upozorňuje na to, že nejdůležitějším pomocníkem při stanovení diagnózy je pečlivá anamnéza zaměřená na možný pocit pálení, řezání a přítomnosti cizích tělísek pod víčky.

Zdroj: http://www.4oci.cz/suche-oko_4c202

INFORMACE

Zvukový mini záznamník

Diktafon Eltrinex Mini patří k nejmenším zvukovým záznamníkům na světě. Je určen k záznamu poznámek, rozhovorů a běžných každodenních situací. Díky provedení ve formě náramku a velmi malým rozměrům je možno mít jej vždy u sebe a provádět neomezený záznam po dobu celého dne.

Potřebujete rychle zachytit své myšlenky? Při jízdě na kole, řízení automobilu či jiné situaci, kdy není čas hledat po kapsách tužku a papír, vás napadne myšlenka, kterou byste neradi zapomněli. Přepnutím posuvníku na tomto náramkovém diktafonu okamžitě aktivujete záznam, namluvíte poznámku a záznam opět přepnutím posuvníku uložíte. Ovládání je připraveno i na situace, kdy je uživatel zaneprázdněn jinou činností. Zapnutí a vypnutí záznamu lze provést bez použití zraku, rychle a jednou rukou. Zařízení je velmi vhodné i pro nevidomé uživatele.

Často zapomínáte nebo vás jen čeká náročnější den plný informací, které byste si rádi uchovali? Eltrinex Mini dokáže na jedno nabití zachytit až 18 hodin nepřetržitého záznamu. Ráno zapnete, večer vypnete – a vše, co se ten den stalo, máte uloženo. Přes noc můžete náramek snadno dobít a další den je opět připraven k použití. Do paměti se vejde cca 133 hodin záznamu (tedy asi 10 dnů provozu).

Náramek snadno připojíte k počítači, kde se zobrazí jako nový pevný disk a všechny záznamy se zobrazí jako WAV soubory, které si můžete snadno přehrát nebo zkopírovat do počítače.

Záznam se aktivuje posunutím přepínače a je následně indikován pomocí diody. Přenos souborů do PC se provádí připojením USB kabelu nebo s pomocí speciální USB redukce, se kterou je možno diktafon používat i jako flash disk.

Obsah balení: Diktafon Eltrinex Mini (8 GB), pásek na ruku, USB kabel, USB flash redukce, manuál.

Audiozáznamy přepisují nevidomí profesionálové

Sociální firma Transkript online nabízí novou službu Přepis audiozáznamu do textové podoby. Přepis provádějí nevidomí profesionálové s vysoce rozvinutou schopností koncentrace na mluvené slovo, která je zárukou dokonalé přesnosti i v případě nižší zvukové kvality záznamu. Dosahují rychlosti psaní na klávesnici až 500 úhozů za minutu, dokonale ovládají českou gramatiku.

Službu si mohou objednat jednotlivci i organizace, minimální čekací doba pro dokončení práce je již od jedné hodiny po převzetí zakázky. Všichni pracovníci společnosti jsou vázáni striktním etickým kodexem a dohodou o mlčenlivosti (NDA).

Proč pořizovat přepis audiozáznamu?

Tato služba má svůj nezastupitelný význam jako kvalitní dokument o konání a obsahu pracovních porad, jednání, zasedání, konferencí, diskusních panelů či kulatých stolů apod. Ušetří čas autorům reportáží nebo studentům, kteří potřebují rychle přepsat audiozáznam přednášky či rozhovorů pro zpracování výzkumu v rámci závěrečné akademické práce.

Doslovný přepis audiozáznamu mluvené řeči je přehledným dokumentem s možností rychlého a pohodlného vyhledávání. Je nenáročný na archivaci, eliminuje zestručnění, nejasnosti, nepřesnosti či subjektivní interpretace, které jsou reálným rizikem při pořizování zápisu v průběhu konání akce.

Jak služba funguje?

Předání audiozáznamu mluveného slova v některém ze standardních formátů (mp3, wav) k přepisu je možné následujícími způsoby:

- nahrát prostřednictvím webového formuláře na www.nadiktujto.cz, následně vás bude kontaktovat koordinátor služby ohledně podrobného dojednání zakázky;

- nahrát na webové úložiště (např. www.uschovna.cz) a zaslat e-mailem příslušný odkaz;
- zaslat v příloze e-mailu;
- předat osobně na pevném nosiči (flashdisk, CD).
- přepsaný text obdržíte e-mailem ve formátu doc, popř. jako online Google dokument.

Společnost Transkript online naplňuje v praxi principy sociálního podnikání, je zaměstnavatelem nevidomých osob ve službách z oblasti komunikace pro neslyšící a nedoslýchavé. Benefitem pro zákazníky s více než 25 zaměstnanci je možnost nákupu služby v režimu náhradního plnění, tzn. až o 36 % nižší konečná cena zakázky než u konkurenčních služeb za stejných cenových podmínek bez náhradního plnění. S dotazy a pro bližší informace neváhejte kontaktovat koordinátora služby: Martin Čížek, koordinátor služeb, přepisovatel. Tel.: 724 522 561, e-mail: cizek@transkript.cz, www.transkript.cz, www.nadiktujto.cz.

HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI

Julie Fergusonová v Japonsku (II. část)

Přesně před rokem jste se mohli prostřednictvím našeho časopisu seznámit s hluchoslepou Julií Fergusonovou. Tato mladá žena pochází ze Skotska, vystudovala biochemii a učí přírodní vědy. S nadšením studuje cizí jazyky, poznává nové země a nebojí se výzev, které jí život přináší. Od dětství je těžce sluchově postižená, po 20. roce života se jí začal zhoršovat i zrak. Julie prostřednictvím svého blogu „Plynule za 3 měsíce“ popsala svoje zážitky z cesty po Japonsku, kam se vydala poté, co se začala intenzivně učit japonsky. A tak máme jedinečnou možnost poznat jak osobnost Julie, tak i kousek Japonska z pohledu hluchoslepeho člověka.

Hirošima

Moje tunelové vidění mi někdy připraví nečekané zážitky. Při návštěvě Hirošimy jsem se soustředila, abych našla správnou cestu a nenarážela přitom do lidí. Když jsem se na chvíli zastavila a podívala se doleva, Atomový dóm byl přímo v mém zorném poli. Úplně se mi rozbušilo srdce (pozn.: Atomový dóm neboli Památník míru je torzo budovy, která jako jediná zůstala stát, ačkoli byla v blízkosti epicentra výbuchu atomové bomby v roce 1945. Budovu projektoval český architekt Jan Letzel a původně sloužila jako palác pro pořádání hospodářských výstav).

Cestou na hirošimský hrad mě oslovil japonský mladík a anglicky se ptal, odkud jsem a jak se mi tu líbí. Rozhodla jsem se, že mu odpovím v japonštině, a nakonec jsme si přátelsky popovídali, každý v rodném jazyce toho druhého. Během mého pobytu v Japonsku se mi častokrát stalo, že pokud jsem s někým mluvila japonsky a něčemu jsem nerozuměla, zkusil mi to zopakovat anglicky. Zřejmě se lidé domnívali, že problémem je moje špatná znalost jazyka – a ne moje sluchové postižení. Všichni byli velmi milí a snažili se mi pomoci, proto bylo těžké jim vysvětlit, že bych byla bývala radši, kdyby používali jen japonštinu.

Po celém dni chození po městě jsem chtěla ochutnat místní specialitu – *okonomiyaki*. Je to něco na způsob slané palačinky. Po dlouhém a docela frustrujícím hledání místa, které bylo v mapě vyznačeno jako „Okonomiyaki Alley“, jsem zjistila, že se nejedná o nějakou uličku, jak by název napovídal, ale o budovu s tímto názvem. Odměnou mi však byla skvělá palačinka, připravená přímo před mýma očima, navíc v televizi běžel baseballový zápas a atmosféra v restauraci byla výborná.

Z Hirošimy jsem se vydala na celodenní výlet na ostrov Mijadžima. Opět mi velmi pomohli lidé na stanici, kteří se postarali o to, abych správně vystoupila. Přitom jsem si uvědomila, že začínám být schopná pomáhat si odezíráním ze rtů i v japonštině. To byl úžasný pocit!

A podívejme! Tady jsem už byla (Kjóto)

Pokud budete v Japonsku, zkuste se ubytovat v *ryokan*.

Je to tradiční ubytovací zařízení pro cestovatele a mně se povedlo strávit tam noc při mém návratu do Kjóta. Majitelé byli velmi příjemní, pomohli mi vyznat se v jízdním řádu, poradili... A snídaně byla obrovská! Kdybych mohla, hned bych tam bydlela!

Tentokrát jsem se v Kjótu vydala na prohlídku svatyně Fushimilnari-Taisha, která je známá tisíci červenými svatými branami torii. Když jsem si prohlédla hlavní část svatyně, rozhodla jsem se vystoupat na vrchol kopce cestou, která vede těmito branami. Nikdy jsem nic takového nezažila, většinu času jsem šla úplně sama, obklopená červenými branami a temně zelenou vegetací. Ten den byl velmi horký a vlhký vzduch, a když jsem byla nahoře, začalo se schylovat k bouřce. Trochu jsem se vyděsila – sama na vrcholu kopce, v ruce kovová bílá hůl a nikde žádná kavárna, kam se dá ukrýt před bouřkou. Pospíchala jsem zpátky a dolů jsem přišla promočená skrz naskrz. No, zkrátka zase další dobrodružství mého života.

Už jste si asi všimli, jak ráda mám hrady... Další, který jsem v Japonsku navštívila, byl hrad Nidžó. Chtěla jsem vyzkoušet, jaká bude chůze po známé slavičí podlaze (pozn.: Dřevěná podlaha, jejíž skřípání připomíná ptačí zpěv, sloužila původně jako alarm proti případným zlodějům a násilníkům.). Nebyla jsem si nejdřív jistá, jestli se mi podaří skřípání slyšet, ale podařilo se mi při chůzi sem tam zaslechnout „cvrlikání“. Při „skenování“ prostoru mým tunelovým viděním jsem si všimla i nádherných maleb na stropě.

Možná, že Tokio nakonec nebude tak špatné...

Když jsem byla ve Fukuoce, měla jsem dvakrát možnost obléci si japonský oděv *yukata*, což je v podstatě méně tradiční letní verze kimona, obvykle z lehké bavlněné látky. V Tokiu jsem si pak před odjezdem chtěla jeden takový oděv koupit. Majitelka obchodu byla velmi milá, dokonce mě nechala zblízka si prohlédnout vystavená luxusní kimona. Když jsem se pokusila okomentovat výšivku na látce, začala mi povídat o různých stylech a vzorech, o rozdílech mezi tradičním a moderním pojetím, učila mě názvy jednotlivých částí kimona v japonštině. Opravdu jsem si to užila, i když

jsem měla slovník stále v pohotovosti. Nakonec mi pomohla vybrat *yukatu* a barevně s ní sladit *obi* (pás k tradičním japonským oděvům).

Poslední večer před odletem jsem se rozhodla pokořit dosud největší výzvu. Tou byla návštěva veřejných lázní. Jedny měly být v blízkosti mého hotelu, ale trvalo mi věčnost, než jsem je našla. Brýle, bílou hůl i sluchadla jsem musela nechat ve skříňce. Bylo tam však dost žen, ty mi pomohly dostat se, kam jsem potřebovala. Při relaxaci v horké vodě jsem si s jednou Japonkou i popovídala, ačkoli to bylo dost náročné. Vysvětlila jsem jí moji situaci a za vydatné pomoci úsměvů jsme to zvládly. Později, když jsem v blízkosti chrámu Sensoo-ji popíjela chladný *ume džus*, začínala jsem v duchu spřádat plány, jak se sem zase brzo vrátit.

Jakým způsobem mi Japonsko změnilo život?

Návštěvou Japonska jsem si dokázala, že jsem schopná mluvit a rozumět v japonském jazyce. Zároveň jsem zjistila, že se mám ještě hodně co učit. Zlepšení během pobytu však bylo markantní – až mě to překvapilo.

V místě mého bydliště i ve škole, kde učím, se teď podílím na koordinaci kurzů japonštiny. Ve škole také pomáhám s výukou. Setkala jsem se dokonce i s japonským generálním konzulem, který k nám přijel z Edinburgu, a s vedením japonské nadace, která sídlí v Londýně. Celostátní rádio vysílalo rozhovor se mnou – o tom, jaké to je, učit se japonsky, a o našich nových školních kurzech. Na učitelku přírodních věd to není špatné, že?

A největší rozdíl? Poté, co se mi velmi zhoršil zrak, mi Japonsko vrátilo důvěru v moji schopnost žít nezávisle.

Připravila Hana Dvořáková

Zdroj: <http://www.fluentin3months.com/deafblind-in-japan/>

ZE SVĚTA

Muzikoterapie pro hluchoslepé

Může hudba pomáhat těm, kteří ji nemohou slyšet?

Amy Di Nino je vystudovaná muzikoterapeutka. Ve městě Paris v kanadském státě Ontario nabízí hodiny muzikoterapie pro lidi se souběžným postižením zraku a sluchu. Má vlastní muzikoterapeutické studio „ADD Music Wellness“ a kromě toho diriguje orchestr, hraje na varhany v místním kostele a je bubenicí v hudební skupině. Muzikoterapii vystudovala na University of Windsor, což je jedna ze dvou kanadských univerzit nabízejících tento studijní obor. Po škole začínala s muzikoterapií u pacientů s rakovinou a také ve výchovném ústavu pro mládež. Poté 12 let učila hudbu ve škole pro zrakově postižené. Nyní, jako jedna z mála v Severní Americe, se věnuje právě hluchoslepým.

Na její lekci přichází 20 hluchoslepých, z blízka i z daleka. Každý má s sebou svého asistenta. Scházejí se kolem obrovského bubnu a elektrických kláves. Je tu třeba Lee Ann (28 let), která dovede zazpívat „You are my sunshine“, ačkoli má potíže s mluvením. Nebo Mathew (24 let), který rád tančí, i když se pohybuje na vozíku. Nicolas (19 let) si zase obvykle položí hlavu na kytaru, na kterou Amy Di Nino právě hraje, aby mohl cítit vibrace. Když před několika měsíci začal docházet na muzikoterapii, dokázal vydržet asi jen 10 minut, než se začal cítit unavený a zahlcený všemi novými zážitky. Teď se však hudby nemůže nabažit a hodinová lekce je mu krátká. Jeho průvodce říká, že i když Nicolas trochu slyší, vibrace jsou pro něj důležitější. Rád se dotýká hudebních nástrojů anebo si lehne na podlahu a vnímá její chvění.

Na první pohled to vypadá nepravděpodobně – jak může být hudba prospěšná při terapii pro hluchoslepé? Podle muzikoterapeutky je hudba tvořena vibracemi. Každý se je může naučit vnímat a přimět tak mozek, aby hudbu „slyšel“.

„Mozek touží po rytmu – ať už slyšeném nebo cítěném,“ říká Amy Di Nino. Studie prokázaly, že většina lidí se sluchovým postižením má stále zachovanou sluchovou kůru v mozku. Sluchově postižení se dokážou naučit naladit se na vibrace

tvořené hudbou a aktivují tak svou sluchovou kůru. Dokáží tím vnímat hudbu včetně jejího emocionálního náboje.

Rodiče klientů potvrzují, že to opravdu funguje. Například Patty Coleman, jejíž dcera Kimberly je po prodělané meningitidě od dětství hluchoslepá, má pocit, že muzikoterapie její dceři pomáhá hned několika způsoby. „Kimberly je velmi citlivá na doteky, vyhýbá se jim. Tady se však klidně dotýká kytary nebo bubnuje, což je dobrá věc. Důležitý je i sociální aspekt, protože obvykle se lidí straní,“ říká Patty Coleman.

Lektorku Amy Di Nino její práce velmi naplňuje. „Hudba je můj život. Tady můžu ostatní zapojit, tvořit s nimi, sdílet, motivovat je... Můžu použít hudbu všemi možnými způsoby.“

Připravila Hana Dvořáková

Zdroj: <http://www.thespec.com/news-story/7255647-feeling-the-music-with-the-deafblind/>

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Jubilea

V druhém čtvrtletí roku 2017 oslaví svá životní jubilea tito členové, klienti a přátelé LORM z.s.:

- 35 – Jaroslava Dvořáková, České Budějovice
- 40 – Martin Tarčinec, Kryry
- 45 – Pavel Daniel, Brno
- 45 – Stanislava Danielová, Brno
- 45 – Ana Schveinerová, Žatec
- 60 – Václava Turková, Tachlovice
- 60 – Marie Tesková, Postupice
- 70 – Jaroslava Žáková, Jiřetín pod Bukovou
- 70 – Milan Puczok, Havířov
- 75 – Ludmila Bučinová, Studená
- 75 – Luboš Hocký, Louny
- 81 – František Hynek, Žďár nad Sázavou
- 81 – Jiřina Vančátová, Praha
- 82 – Pavla Sykáčková, Chomutov
- 83 – Stanislava Kníchalová, Praha

83 – Zdenka Baštová, Jindřichův Hradec

86 – Terezie Vagačová, Chomutov

86 – Julie Matoušová, Liberec

86 – Břetislav Slánský, Mělník

87 – Marie Cihlářová, Brno

87 – Irma Pavlátová, Nový Jičín

88 – Jarmila Pechová, Praha

Vážení oslavenci, přejeme vám do dalších let hodně zdraví, hodně krásných slunečných dnů a hodně dobrých lidí kolem sebe!

ZÁLIBY

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

*Milí čtenáři,
na stránkách Doteků vám postupně a po částech zveřejníme literární díla hluchoslepých autorů, která byla oceněna odbornou porotou a veřejností v literární soutěži o Cenu Hieronyma Lorma 2016.*

Veselé cestování ulicemi

Hned jak ráno smeju z očí spaní
a pochutnám si na snídani
hledám sluchadla, brejle a francouzskou špacírku
a na rušné ulici jsem za chvíli.
Sluníčko svítí, dobré jitro si lidé přejí
dokonce se i někteří vesele smějí.
Naše ulice, ten známý hluk,
najednou moje sluchadla ani muk.
No to je pěkná patálie,

baterkám došla energie.
Blaze tomu, kdo může odezírat
já se přes silná skla sotva na lidi dívat.
Vrátit se domů? To je smůla jistá
v okolí znám přece známá místa.
Najednou, co to na chodníku stojí?
Do něčeho tvrdého narážím holí.
Auto, šoferovi nestačilo parkoviště
a tak klidně vmžiku,
polovinou auta přistál na chodníku.
Nepočítal, že poloslepá do něj vrazí
a div se na chodníku nepřerazí.
Najednou zaslechnu zvučný hlas
„Kampak po ránu namířeno máš?“
Ráda napovím hned,
že na tržiště pro mrkev.
Ale hlas na odpověď nečekal
A rychle někam odspěchal.
Jdu dál, tady musí být přece vchod do tržnice
„Kdepak paní, to jsou dveře do pivnice.
Na druhé straně budete za chvíli!“
Ještě zavolal, že mají dobrou polívku.
Pak už hravě jsem na tržišti stála
a mrkev od petržele rozeznala.
S nákupem si pospíšila
a bez další pohromy doma byla
nasadila baterky, utřela zpocené čelo
a věřte, zazpívat se mi chtělo,
že skutečně je krásný vzhled
na ten veselý usměvavý svět.

Pavla Sykáčková

*3. místo CENA ODBORNÉ POROTY, 3. místo CENA VEŘEJNOSTI,
kategorie POEZIE, CENA HIERONYMA LORMA 2016*

Narození do pohádky

Co si to tam venku šuškejí, že už je někdo pět měsíců na cestě, snad tam není řeč o mně? Já jsem bos, a to bych měl uchozená chodidla. Jsem tu v malé komůrce, v teple, i jídlo mi přichází trubičkou až k pupíčku. Jen vystrčím prstíček, jak je asi venku. Brrr, honem zase zpátky. Tam venku je taková zima, snad minus čtyřicet, honem zas do tepla. Raději počkám alespoň čtyři měsíce, to bude snad už tepleji, vhodnější doba k narození.

Je začátek července. Vykouknu – no je tam krásné teplo. Hup – a už jsem venku, narodil jsem se možná do pohádkového života. Ještě jsem ani nestačil nic provést a už mi někdo předběžně naplácal na zadeček. Zabalili mě do peřinky, převázali povijanem a ten balíček si dal tatínek do podpaždí levé ruky, pravou řídil kolo. Projížděli jsme Karlákem, Chotkovými sady, Jenerálkou. Okolo jezdila nějaká vozidla, tažená velkými zvířaty. Sem tam něco zavrčelo a zatroubilo, ale to mě neprobudilo.

Asi za dvě hodiny už jsem byl v mnohem větší komůrce, ta měla strop i podlahu. Rozbalili ten raneček na stole. Tak proto musel tatínek často odpočívat! V plenkách bylo dost zatěžkávajících přísad. Tatínek uklidil kolo, ale nikdo neoslavoval příjezd tří denního nejmladšího člověka, který kdy na kole překonal dvacet kilometrů. Maminka dorazila později vlakem. Tak začal můj nástup do života. Dostával jsem k jídlu mlíčko, ale už ne do pupíčku, ale do té dírky pod nosíčkem. Za rok jsem odkoukal od Mourinky, jak se dá chodit dost rychle po čtyřech. Naučil jsem se to, ale Mourince ani Barykovi jsem nikdy nestačil. Mně by zase možná nestačila babička. Svádivě jsem pokukoval, jestli by také nezkusila běhat po čtyřech. To by byl soupeř, kterého bych snad předhonal. Nebyla s ní však o tom řeč.

Vítaná změna přišla, když mě maminka začala brát s sebou na pole. Okopávala brambory a já se batolil mezi jejich vysokou, voňavou, kvetoucí natí. Jednou, když se slunce sklánělo k západu, maminka narovнала záda a rozhlížela se, kde se nad brambořištěm běhají žluté vlasy. Nikde nic. Volala, kamínkem bouchala do kovu motyčky. Dlouho přeskakovala z řádku na řádek, až skoro uplakaná našla na stíněné hlíně

mezi řádky spokojeně spícího tvorečka. Tenkrát si zvířata doma musela na krmení počkat.

Došlo k rodinné poradě. Nebyl nikdo na hlídání. Rozhodnutí? Jsou mu už tři roky, může zůstat doma sám. Zabezpečíme žebřík, zápalky a v chladné síni u velkého hrnce se sádlem bude mít krajíce chleba, které ho naučíme si mazat. Tak jsem měl o stravu postaráno. Vrátka se nadále nezamykala, jen z ulice se potočil velký kámen, který zamezil, abych neutíkal na průzkumné cesty do vesnice a taky neříkal všem na ulici, že nikdo není doma. Tak začalo mé absolutní království. Pohoda – žádná kontrola, jen neustálé bádání po dvorku – betonovém, čistém, jen od slepic neudržovaném. Beton, rozpálený sluncem, příjemně pálí do bosých chodidel. Jenže za pár dnů už bylo celé místo objeveno a poznáno. Nuda nutila porozhlédnout se po neznámých místech. Nejvíc lákala betonová střecha nad chlívky. Ale jak se tam dostat, žebřík byl vodorovně zavěšen až vysoko pod okapem u střechy. Tam nešlo dosáhnout ani z přistavených necek. Problém pomohl vyřešit můj jmenovec čuník. Dvířka jeho chlívku byla stlučena z vodorovných prken, mezi nimiž byly dvoucentimetrové mezery k odvětrávání. Čuník jimi hlasitě nasával čistý vzduch. Škvírou jsem ho pošimral po čumáku. Prsty jsem tam snadno prostrčil, proč by tam nešly navléknout i prsty u nohou? Vytáhnout kolíček u dvířek už jsem uměl. Čuník radostně otevřel a vyběhl ke kompostu k oblíbenému rýpání se v hnoji. A já – hup na dvířka a z nich už jsem dosáhl na okraj střechy nad chlívky. Hned na poprvé se podařilo vyhoupnout se nahoru. No, ta krása! Uhlazený beton prohřátý sluncem a pozvolna se sklánějící k okraji do malého žlábků, kam při dešti stékala voda. Na nejnižším konci střechy byl malý sběrný bazének, do jehož dna vedla okapová trubka svádějící vodu na umývání dvorku. Ten nádherný pohled nad vším, co bylo dole, a já nad tím jako jediný. Teplý beton příjemně hřál do chodidel, dovolil i svléknutí jediného oděvu, trenýrek, a tak kůže za pár dnů začala měnit barvu dohněda. Chyběl jen stín rostlin. Po nich zde na betonu ani památka: jen bazének nabízel svou prohlubeň. Stačí naplnit ho úrodnou půdou a sehnat semínko. Koně a krávy na silnicích všude opovrhovali kvalitním hnojivem, ale tam jsem nesměl. Před dalším šplháním do mého krá-

lovství jsem se sáčkem navštívil králikárnu. I tam bylo dost kulatého hnojiva. Promícháno s trochou hlíny a zahrádka byla připravena k zasazení semínka. Babička sehnala velké semeno, z dýně. Mělo sloužit k upražení jako pochoutka. Už bylo zasazeno, a další problém – jak dostat vodu na zalití nahoru? Ke kbelíčku od marmelády jsem přivázal dlouhý provázek. Kbelíček počkal dole na dvorečku, provázek lehce přichycený nad ramenem vylezl napřed a pak už jen stačilo kbelíček vytáhnout a zahrádka byla pro dnešní den zalita: zbylo i pár kapek na zapití toho díla. Každý další den jsem toužebně prohlížel povrch zahrádky. Nejdřív vyrazilo několik lodyh jakéhosi plevelu, ale silná rostlinka dýně pořád nikde. Až jednoho rána pukla v jednom místě hlína a v ní se stydlivě zelenaly dva silné lístečky. Rostlinka byla den ode dne větší, pila a pila a mně ruce umdlávaly. Večer po umytí je musela babička držet, abych modlitbičku Andělíčku, můj strážníčku odříkal celou, častěji jsem už v půlce spal. Za pár měsíců byla zahrádka zcela zakryta obrovskými listy s velkými žlutými květy. Dlouhé šlahouny postranních stonků visely až ke škvírám prasečího chlívku. Prase vidělo poprvé v životě zelenou pochoutku a s chutí jazykem zkracovalo tu přírodní nádheru.

Tatínek si také povšiml mých vypracovaných rukou. Občas sejmul žebřík a vynesl mi na střechu celou konev vody. Přišel na nápad, že stejně jako on bych mohl chodit mezi žáky do tělocvičny. Tak jsem žasl, kolik kluků bydlí v mé blízkosti a jaké oni mají znalosti ve hrách a lumpárnách. Co pohybu spotřebovala hra Na špačka a na Pan čáp ztratil čepičku nebo na schovku či slepou bábu. Zálibně jsem také sledoval, jak stejně malí kluci na vypůjčeném kole od tatínka vyšlapali pod štanglí i do vrchu, jak řídí jednou rukou a někdo dá nohy na řídítka a mává volnými rukama. Tatínek denně jezdil do práce na pánském kole, ale přece jen vycítil mou touhu a kolo mi půjčil. Sám se také stal učitelem. Nebyl zbytečně na vojně u roty zimních lyžařů a letních cyklistů. Rychle zalepit duši uměl ani ne za půl hodiny. Okoukal jsem to a byl jsem vyhledávaným opravářem i dalším spolucyklistům. Jen v Sokole jsem byl pořád nejmenší a poslední v řadě. Cvičitel mi musel pomáhat při zavěšení na hrazdě, ale zato kruhy a šplh byly moje nejoblíbenější.

Čuník už dávno nebyl, ale dvířka u jeho obydlí byla stále využívána. Ten krásný pohled z výšky byl lákavý. Ze střechy chlívků se dalo přelézt na střechu hlavní budovy. Tam, sedě rozkročmo poblíž komína, jsem viděl celou vesnici a na kopci i krásný kostelíček. Jenže jsem byl zahlédnut procházejícími starými, asi třicetiletými babkami, a už se o mých výkonech dověděla i babička. Hladivé pohlavky nestačily, často začínala červenat i tvář. To už trochu bolelo, ale jen do té doby, než jsem vymyslel další zakázaný výstup. Tatínek mi po večerech četl sešity o úžasném Tarzanovi, který uměl šplhat po větvích jako opice. Mladý dubový háj u posledních domků mi Tarzana připomněl. Dost slabé kmeny dovolovaly vyšplhat co nejvýš, rozhoupat trochu nejpružnější větve v koruně a zachytit se větví na sousedním stromu. Připadal jsem si trochu jako Tarzan. Jenom přezdívka Šimpanz se mi nelíbila, i když jsem byl rád, že mé večerní umytí babičce stačilo, aby upustila od hanlivého přízviska čuně.

Tak skončila nejhezčí pohádka mého života, období útlého dětství, a pak už mě čekala škola a další povinnosti.

Viktor Sedlář

2. místo CENA ODBORNÉ POROTY

3. místo CENA VEŘEJNOSTI

kategorie PRÓZA, CENA HIERONYMA LORMA 2016

Mobil

Sotva se jaro přiblížilo,
Sluníčko svítilo, krásně bylo!
Čiperná důchodkyně si vlasy načechrala
S oblečením si práci dala.
Sluníčko ji láká, větřík hladí
Kdopak by si nepřipomněl mládí?
A tak důchodkyně čilá,
Do parku si pospíšila.
Sedla na lavičku a tu za chvíličku
Mladík babku okukuje, ta vesele medituje
„Víš, já si ráda povídám, za tvé povídání

Ti s radostí mobil dám!“
Neměl mladík k tomu co dodat,
Mobil může přece výhodně prodat.
A tak bez vášně a lásky,
Povídal a prohlížel babce vrásky.
Přemýšlel, jaký ten mobil asi má,
A kolik za to povídání vydělá.
Babka povídá a povídá,
Mladík nedočkavě přemítá,
Jak v nejbližší době
Prodejem mobilu přilepší sobě.
„Milá stařenko, splnil jsem tvé přání,
Je právě čas na rozdávání.
Povídal jsem si s tebou do omrzení,
Proto jiná pomoc není, než slíbený mobil dát
A já se budu děkovat!
Slovo dodržíš okamžitě – čekám!
Ošidit se, babko, nedám!“
„Proč bych tě, chlapče, šidila? Povídání jsem si užila
Číslo mobilu ti mohu klidně dát
A můžeš mi kdykoliv zavolat!“
Chtivý mladík se nechal pěkně napálit,
Tak dopadne každý, kdo chce hodně mít.

Pavla Sykáčková

VZKAZY MOUDRÝCH

**Vážnou příčinou, proč člověk ztrácí důvěru
v sebe, je ztráta pocitu, že je milován.**

Karel Čapek

český spisovatel, 1890–1938

RECEPTY

A máme tady léto! Snažíme se hýbat (pokud můžeme, pokud to jde): chodíme na výlety, jezdíme na kole, plaveme, běháme, cvičíme – a u toho chroupeme čerstvou zeleninu, také ovoce. V důsledku všeho toho ztrácíme i nějaká ta kila na váze, takže si naprosto samozřejmě můžeme dopřát i něco sladkého a zdravého v jednom, což tentokrát bude.

Ovesná kaše

Ovesné vločky mají vysoký obsah bílkovin, nenasycených mastných kyselin, slizových látek, vitamínů B1, B6 a E, železa a vápníku. Obsahují též fosfor a lecitin. Obsahují průměrně 66,5 % sacharidů, 14,4 % bílkovin a 6,8 % tuku. Ovesné vločky jsou lehce stravitelné a známé svým obsahem lehce rozpustné vlákniny, která reguluje cholesterol a glukózu v krvi, pomáhají snižovat krevní tlak. Oves má posilující účinky, blahodárně působí na nervovou soustavu a tlumí zvýšenou činnost štítné žlázy.

Obstaráme si na jednu porci

1/2 hrnku ovesných vloček

1 hrnek mléka (dle požadované hustoty lze přidat)

1/2 hrnku vody

med nebo cukr, mletou skořici, ovoce, kakao, jogurt, nutellu, zkrátka co máme rádi

Do hrnce nasypeme vločky, přilijeme mléko a vodu, můžeme nepatrně přisolit. Za stálého míchání vaříme tak dlouho, dokud nevznikne kaše (cca 5 minut). Kaši servírujeme na talíř hned poté, co jsme na její povrch hojně přidali med na oslazení a špetku skořice, také másličko je vhodné, anebo dochutíme dle libosti právě ingrediencemi výše uvedenými.

Ovesná kaše je jídlo velmi rychlé, teď už víme, že i velmi zdravé, a věřte, že i velmi dobré. Dá se připravit i na slano se špičkem či slaninkou, osmaženou cibulkou, hmmm!!!

Dobrou chuť a krásné aktivní léto vám přeje

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Léto, číslo 91. Vychází čtvrtletně.

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu, jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (metodička), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Fastr typó-tisk, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokřčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří by si přáli zaslat Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 5 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze, Liberci, Jindřichově Hradci, Brně a Ostravě.

Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: kancelar@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 92 (Podzim 2017) je 15. 8. 2017.

Nadační fond
Českého rozhlasu

Světluška

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. DĚKUJEME.

LORM z.s.

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000